

У К Р А І Н А

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

пл. Народна, 4, м. Ужгород, 88008, тел.: 69-61-00, 69-60-80, 69-60-78 факс,
web-сайт: www.carpathia.gov.ua e-mail: admin@carpathia.gov.ua, код ЄДРПОУ 00022496

30.09.2016 № 5354/06-37

Вх. № 04-28/05-1729 (232462)
4.10.2016р.

На № 04-28/05-786(217861) від 16.09.2016

№ 33878/1/1-16 від 20.09.2016

Комітет з питань прав людини,
національних меншин і
міжнаціональних відносин
Верховної Ради України

Міністерство культури України

Відповідно до листа Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин Верховної Ради України від 16.09.2016 № 04-28/05-786(217861) та резолюції Віце-прем'єр-міністра України від 20.09.2016 № 33878/1/1-16 до зазначеного листа обласна державна адміністрація подає матеріали до комітетських слухань на тему: „Стан реалізації Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року”.

Подаємо також кандидатуру доповідача з питань комітетських слухань: Салай Анатолій Юрійович – начальник відділу національностей та релігій облдержадміністрації.

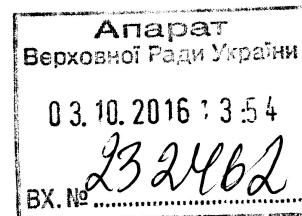
Додатки: 1. Інформаційно-аналітичні матеріали про стан реалізації в області Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року на 5 арк.;

2. Пропозиції до рекомендацій комітетських слуханнях на тему: „Стан реалізації Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року” на 1 арк.

Перший заступник голови
державної адміністрації

Шуганич
69-61-43

І. Дуран

Інформаційно-аналітичні матеріали про стан реалізації в області Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року

Правовий захист

Для покращення становища ромів та вирішення їх проблемних питань в області реалізується План заходів з виконання Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року.

З метою підвищення ролі органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у виконанні соціальних завдань щодо захисту прав ромського населення області, поліпшення їх комунально-побутових умов, в галузі освіти, охорони здоров'я, культури в області функціонує регіональна програма „Ромське населення Закарпаття” на 2016 – 2020 роки.

Для координації дій між місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями ромів розпорядженням голови облдержадміністрації створено міжвідомчу робочу групу з питань виконання плану заходів щодо реалізації в області Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року, як консультативно-дорадчий орган при облдержадміністрації. З цією ж метою призначено радника голови облдержадміністрації з ромських питань.

В області легалізовано 17 обласних громадських організацій ромської національної меншини, якими реалізуються низка міжнародних грантових проектів з питань правового захисту ромського населення.

Місцевими органами виконавчої влади систематично здійснюється низка заходів за участі лідерів ромських національно-культурних товариств з обговорення та вирішення актуальних питань життєдіяльності ромів.

З метою підвищення рівня обізнаності ромів про права людини територіальними управліннями юстиції у Закарпатській області проводиться інформаційно-просвітницька робота шляхом здійснення виступів у місцевих засобах масової інформації, інтернет-виданнях, надання безоплатної первинної правової допомоги через громадські приймальні тощо.

У засобах масової інформації також проводиться роз'яснювальна робота щодо документування паспортом громадянина України, вживаються заходи щодо відновлення паспортних документів та реєстрації місця проживання/перебування осіб ромської національності. Так, усі громадяни України, в тому числі і громадяни України ромського походження, які звернулися до територіальних підрозділів ГУ ДМС України у Закарпатській області для оформлення паспорта громадянина України та подали необхідні документи, отримують паспорт громадянина України у встановлений законодавством термін.

Освіта

Органами управління освітою, дирекціями навчальних закладів систематично проводиться інформаційно-просвітницька робота, спрямована на

протидію упередженому ставленню до учнів ромської національної меншини, роз'яснення щодо важливості здобуття ними освіти.

Діти-роми залучені до навчання за місцем компактного розташування ромських таборів і, за вибором батьків, навчаються та виховуються у школах і дошкільних закладах з угорською та українською мовами навчання і виховання.

У загальноосвітніх навчальних закладах області у 2015/2016 навчальному році у 151 загальноосвітній школі здобували освіту 9 тисяч 626 дітей ромської народності (у 5 школах навчаються тільки діти-роми, у 11 школах ромів – понад 50%); у дошкільних навчальних закладах – 1658 осіб, ПТУ – 69, ВНЗ – 2 особи. Для порівняння: у 2014/2015 навчальному році в ДНЗ – 1578 осіб, ЗНЗ – 9393, ПТУ – 75, ВНЗ – 2 особи; у 2013/2014 навчальному році в ДНЗ – 1119 осіб, ЗНЗ – 8796, ПТУ – 47, ВНЗ – 4 особи.

Разом з тим, жодними нормативно-правовими актами не передбачено ведення органами освіти обліку учнів та студентів за національною ознакою. Вищезазначена інформація щодо кількості учнів та студентів ромської національності базується на суб'єктивній оцінці особи учня чи студента педагогами, тому не може розглядатися як точна статистична. Зовнішня оцінка іноді може не збігатися з самоідентифікацією особи, позаяк часто роми називають себе угорцями, українцями чи румунами – залежно від того, якою мовою вони розмовляють.

Учні ромської національності більш систематично відвідують початкову ланку школи. У середній та старшій ланках мають місце часті пропуски уроків. Значний відсів учнів у базовій та старшій школі пояснюється міграцією батьків за межі району, області, ранніми шлюбами, небажанням батьків навчати своїх дітей, непростим матеріальним становищем. Тому важливим аспектом діяльності вчителів є робота з батьками учнів та особами, які їх замінюють, щодо підвищення відповідальності за систематичне відвідування дітьми занять та важливості здобуття ними освіти. Для забезпечення зазначеного педагогі вживають різні заходи: проводять бесіди з батьками та особами, які їх замінюють, щодо важливості здобуття освіти їхніми дітьми; надають батькам психолого-педагогічні поради щодо виховання дітей; разом із працівниками служб у справах дітей і центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді проводять рейди-перевірки санітарно-гігієнічних умов проживання ромських сімей; тісно співпрацюють з правоохоронними органами та соціальними службами щодо залучення до навчання та відвідування учнями навчальних закладів; проводять Раду профілактики з учнями, які систематично пропускають уроки; значну увагу приділяють питанням підвищення ролі школи у прискоренні соціалізації дітей ромської народності.

Закарпатським інститутом післядипломної педагогічної освіти підготовлено до друку методичні посібники для вчителів початкових класів, які працюють з дітьми ромської національної меншини: „Викладання угорської мови у 1-4 класах в таблицях та прикладах” (укладач Сергійчук Ю.П.), „Вінок” (методичний посібник з фізичного виховання, автор Муха В.В.), „Заучування пісень на уроках у початкових класах” (з використанням ромських народних пісень, автор Гаснюк В.В.), „Інтеграція навчальних предметів у початкових класах” (укладач Сергійчук Ю.П.).

Створена електронна версія методичних рекомендацій, посібників, робочих зошитів з угорської та української мови для учнів початкових класів, конспектів уроків для вчителів шкіл, де навчається переважна більшість учнів ромської народності. У тому числі „Історія ромів”, „Ромська мова”, „Організація навчання учнів ромської національної меншини”.

З метою подолання відставання та вирівнювання знань і умінь учнів ромської національної меншини разом з педагогічним колективом Чопської ЗОШ I-III ступенів № 2 укладена „Корекційна навчальна програма з навчальних предметів для учнів 1-4 класів”.

В області органами управління освітою проводиться робота, спрямована на збільшення кількості учнів ромської національності, які завершують навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Охорона здоров'я

У лікувально-профілактичних закладах створено умови для проходження ромами щорічних профілактичних оглядів, у тому числі лабораторних обстежень. Запроваджено в практику виїзди у ромські поселення бригад лікарів, а також пересувних флюорографів. Постійно проводяться комплексні медичні огляди ромських дітей із залученням вузькопрофільних спеціалістів. Крім того, в області у дев'яти ромських таборах, де проживає понад 500 осіб, відкрито стаціонарні медичні пункти.

Показник виконання плану огляду дітей по області складає за 2015 рік 92,1%, у тому числі у віці до 1 року – 98,6%.

Виявлення туберкульозу серед підлітків та дорослих ромів проводиться шляхом профілактичних рентгенофлюорографічних оглядів. Крім стаціонарних флюорографічних кабінетів, профілактичне обстеження проводиться пересувними ФГ – кабінетами, які працюють згідно з графіком.

Проблемним в організації профоглядів серед дорослого ромського населення є те, що на профогляди роми йдуть неохоче, до того ж досить значна їх частина постійно мігрує. Для залучення ромів до рентгенофлюорографічних оглядів медичними працівниками налагоджено співпрацю з ромськими лідерами, медіаторами та священнослужителями, а також проводяться подвірні обходи.

У 2015 році показник охоплення рентгенофлюорографічними оглядами ромів віком від 15 років і старше складає 534,8 оглянутих на 1000 дорослих ромів (задовільний показник; у 2014 році - 481,3).

Показник захворюваності дорослого ромського населення у 2015 році дещо зменшився та становить 260,3 на 100 тис. дорослого ромського населення (2014 рік – 279,8), при загальному показнику захворюваності на туберкульоз в області 59,4 на 100 тис. населення.

Надання стаціонарного лікування відбувається в рамках загальних правил надання такої допомоги пацієнтам, незалежно від їх національності. Разом з тим, є непоодинокі випадки, коли пацієнти роми самовільно переривають лікування та покидають стаціонари. Особливо це трапляється у протитуберкульозних диспансерах, де лікування потребує досить тривалого часу.

Хворі на туберкульоз, які пройшли лікування у стаціонарах, також потребують тривалого лікування у поліклінічних умовах. Тому з лютого 2013

року, по лінії Червоного Хреста залучаються спеціально підготовлені медичні працівники, які забезпечують щоденний прийом цими хворими необхідних медичних препаратів.

Водночас медичні працівники постійно проводять роз'яснювальну, у тому числі медично-просвітницьку, роботу у місцях компактного проживання ромів. Так, у минулому році проведено близько 30 тис. медично-просвітницьких бесід із різними цільовими групами ромів на різну тематику. На каналі „Гиса-1” філії НТКУ „Закарпатська регіональна дирекція” періодично демонструються відеоролики соціальної реклами ромською мовою на теми щеплення, а також щодо профілактики туберкульозу.

У проведенні просвітницької та іншої роботи в таборах медичним працівникам допомагають спеціально підготовлені соціальні посередники (медіатори).

Забезпечення житлом

Громадяни ромської національної меншини, які подають відповідні заяви та документи, оформляються на квартирний облік в органах місцевого самоврядування за місцем проживання. Проводиться роз'яснювальна робота щодо діючих програм пільгового кредитування для придбання і будівництва житла.

З метою поліпшення житлово-побутових умов, соціальної інфраструктури, відповідних комунікацій та благоустрою території у місцях компактного проживання ромського населення у межах фінансових можливостей проводяться ремонти дорожнього покриття вулиць та відповідних інженерних комунікацій. До прикладу, у Свалявському районі розташовано два житлові поселення громадян ромської національної меншини (м. Свалява та с. Родниківка), у яких проведено відповідні роботи з розвитку інфраструктура, забезпечення газом, електричним, водним постачанням, кабельним телебаченням, телефонним зв'язком та відповідним транспортним сполученням. Усі житлові будинки ромів підключені до централізованого водопостачання міста Сваляви.

Також місцевими органами виконавчої влади в окремих випадках надається адресна матеріальна допомога для поліпшення житлово-побутових умов проживання ромів.

В місцевих засобах масової інформації періодично публікуються матеріали щодо умов участі в державних житлових програмах.

Разом з тим, відповідно до законодавства України особам, які належать до ромської національної спільноти виділяються земельні ділянки для індивідуального житлового будівництва та ведення особистого селянського господарства.

Зайнятість

У місцях компактного проживання ромської національної меншини Закарпатським обласним центром зайнятості проводяться заходи з інформування ромів про соціальні послуги, що надаються центром. Спеціалісти центрів зайнятості проводять виїзні акції у місця компактного проживання ромів, де знайомлять учасників заходу зі спектром послуг, які надає служба зайнятості та наявними вакансіями.

Так, у минулому році роми взяли участь у 112 профінформаційних та профконсультаційних групових та масових профорієнтаційних заходах (семінарах різної спрямованості, профорієнтаційних уроках для учнів та виїзних акціях мобільних центрів зайнятості та мобільних профорієнтаційних центрів в місця компактного проживання ромів), в тому числі, з орієнтації на отримання професійно-технічної та вищої освіти за участю 830 осіб ромської національності.

Крім того, індивідуальні профінформаційні та профконсультаційні послуги, в тому числі з вибору професійної діяльності, отримали 536 осіб.

З метою створення сприятливих умов для розвитку та підтримки підприємницьких ініціатив молоді та складання бізнес-плану обласною службою зайнятості проводяться заходи, які спрямовують безробітних громадян, в тому ромське населення на організацію підприємницької діяльності.

В усіх загальноосвітніх навчальних закладах області проводяться заходи, спрямовані на профорієнтаційну роботу, у яких беруть участь випускники шкіл – учні ромської національної меншини. Разом з іншими вони відвідують центр зайнятості та „Ярмарок професій”, де ознайомлюються з перспективами продовження навчання та здобуття певного фаху.

Культура та інформація

Традиційно за підтримки облдержадміністрації в області проводяться фестиваль ромського народного мистецтва, Міжнародний ромський фестиваль джазової музики „Пап-Джаз-Фест” та заходи до Міжнародного дня ромів.

В області діють 6 ромських колективів художньої самодіяльності. Облдержадміністрація сприяє їх участі у міжнародних культурно-мистецьких заходах.

При Закарпатському обласному палаці дитячої та юнацької творчості функціонують студії позашкільної освіти та дозвілля музично обдарованих дітей ромської національності за напрямками: хореографія, музичне та вокальне мистецтво.

Важливу роль у розвитку ромської культури відіграє музей „Ромська колиба”, який знаходиться в с.Зарічево Перечинського району. Музей відтворює особливості побуту ромів, їх звичаї і традиції, тут ведеться робота із запису ромського фольклору.

З лютого 2008 року у складі Закарпатської ОДТРК функціонує об'єднана редакція передач російською, русинською та ромською мовами. З 28.09.2015 редакція працює у складі філії Національної телекомпанії України „Закарпатська регіональна дирекція”.

Комунальні засоби масової інформації області також висвітлюють питання життєдіяльності ромської національної меншини, заходи щодо забезпечення та інтеграції ромів в українське суспільство.

**Заступник начальника відділу
національностей та релігій
облдержадміністрації**

Н. Шутанич

**Пропозиції до рекомендацій комітетських слуханнях на тему:
„Стан реалізації Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство
ромської національної меншини на період до 2020 року”**

Кабінету Міністрів України, Верховній Раді України:

- розробити концепцію державної етнонаціональної політики України та прийняти відповідний нормативно-правовий акт, що регламентуватиме основні принципи, організаційні, фінансові та інші засади розв'язання актуальних проблем, що виникають у міжнаціональній сфері.

Кабінету Міністрів України:

- передбачити фінансову підтримку з державного бюджету для ефективного виконання плану заходів щодо реалізації Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року;

- передати Міністерству соціальної політики України відповідні повноваження щодо моніторингу реалізації вищезазначеного Плану заходів;

- розглянути можливість спрощення порядку легалізації житла.

Кабінету Міністрів України, місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування спільно з ромськими громадськими організаціями:

- залучати кошти міжнародних організацій для результативного вирішення проблемних питань ромів;

- розглянути можливість щодо запровадження у практику відкриття медичних пунктів у ромських поселеннях, де проживає понад 500 осіб.

Місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, ромським громадським організаціям:

- активізувати співпрацю органів влади з громадськими ромськими організаціями, лідерами ромських поселень, міжнародними інституціями із забезпечення ромам належних умов у життєво важливих сферах.

**Заступник начальника відділу
національностей та релігій
облдержадміністрації**

Н. Шутанич